

Pääjohtaja R y t i :

Hyvät Herrat,

Kuten johtaja Kahma jo mainitsi, on hän pyytänyt minut 15 minuutin esitykseen lausuakseni muutamia näkökohtia maan ulkomaisen maksutaseen suhteen. Kuten me kaikki tiedämme, oli Suomi ennen maailmansotaa kapitaalia importteeraava, mutta ihmisiä eksportteeraava maa. Jotta maksutaseemme olisi pysynyt tasapainossa, katsottiin tarpeelliseksi säännöllisesti vetää maahan ulkomailta pääomaa, jota saatiinkin niihin aikoihin edullisilla lainoilla ja otettiin noin parikymmentä miljoonaa silloista kultamarkkaa vuosittain, siis noin 200-300 milj. nykyistä markkaa. Sodan jälkeen ja inflation tapahduttua olimme sitten, kuten kaikki niin hyvin muistamme, tavattomassa pääomapulassa ja silloin täytyi taas ryhtyä lainaamaan ulkomailta saadaksemme liikepääomia ja kehittääksemme tuotantokoneistoaamme. Ja silloin tässä lainauksessa ei ollut juuri muuta rajaa kuin otettiin niin paljon kuin saatiin sekä lyhyt-että pitkäaikaista luottoa. Yleinen käsitys oli, että kun Suomi edelleenkin on suhteellisesti vähän eksploateerattu maa, jossa edelleen on luonnonrikkauksia ja mahdollisuuksia uuteen yritteliäisyyteen, että me melko kauan tulemme olemaankin pääomaa importteeraava maa. Odottamattomasti näyttää Suomi kuitenkin yht'äkkiä muuttuneenkin pääomaa eksportteeraavaksi maaksi. Me olemme nyt 7 vuoden aikana, tai tämä on jo kahdeksas vuosi, jatkuvasti harjoittaneet melko laajaakin pääomaexporttia siitä huolimatta, että kotimaassakin pääomamarkkinat ovat pysyneet keveinä ja korkokanta jatkuvasti jopa alentunutkin. Kun tämä exportti on jatkunut näin kauan, panee se ajattelemaan, että todellinen struktuuri muutos kenties on tapahtunut. Me emme tosin ole harjoittaneet

pääomaeksporttia siinä mielessä, jossa tätä sanaa tavallisesti käytetään, nimittäin myöntämällä ulkomaille lainoja tai ostamalla maahan suuria määriä ulkomaalaisia arvopapereita. Päinvastoin, tällainen toiminta on ollut varsin vähäistä. Meillä on tosin ollut, varsinkin sodan jälkeisenä aikana joukko kapitalisteja, jotka säännöllisesti ovat sijoittaneet osan pääomiansa lähimpiin naapurimaihin, pääasiallisesti osakkeisiin ja oblikaatioihin, muutamat ovat uskaltaneet Englantiinkin asti. Sattui tänä vuonna, olen huomannut, että eräät suomalaiset kapitalistit ovat uskaltaneet Atlantinkin yli ja muutamat heistä ovat kiinnittäneet amerikkalaisiin osakkeisiin tosin pieniä panoksia, n. 25-30 milj. mk yht. Mutta ne ovat joka tapauksessa pieniä yrityksiä vastaiseen pääomaeksporttiin. Meidän viime vuosina olemme harjoittaneet pääomaeksporttia maksamalla ulkomaille velkojamme, joka asiallisesti tietysti merkitsee samaa. Tämä on todella tapahtunut sängen suuressa laajuudessa. Aluksi tämä velkojen maksu oli tavallista finanssikriisin puhjettua ja luottamuksen hävittyä. Kun meillä oli runsaasti lyhytaikaisia velkoja, joita saamamiehet olisivat voineet vaatia maksettaviksi milloin tahansa, meidän oli pakko, jos tahdoimme tyydyttää velkojien vaatimukset ja välttyä maksujen lakkauttamisesta, ryhtyä tyydyttämään saamamiesten vaatimuksia. Sattui niin onnellisesti, että samanaikaisesti esiintyi velkojien tyydyttämiseen tavallista paremmat edellytykset. Olimme jo aikaisemmin kuin muissa maissa onnistuneet saamaan tuotantokustannukset parempaan sopusointuun laskevien hintojen kanssa ja vuosina 1930-1931 oli kehitys meillä edullinen sillä tavalla, että vientiartikkelien hinnat pysyivät suhteellisesti paljon on korkeammalla tasolla kuin tuontiartikkelien hinnat,

joka siis helpotti vientiylijäämän syntymistä. Näinä seitsemänä vuotena, siis viime vuoden loppuun, me olemme, kuten taisin jo mainita, käyttäneet ulkomaisten velkojen maksuun yli miljardin keskimäärin vuodessa ja tänä vuonna tulemme käyttämään lisää yli 800 milj. kun kaikki maksettavat suoritukset ovat tapahtuneet. Tänä vuonna ensi kerran vapaaehtoisesti irtisanomalla velkojamme olemme ryhtyneet takaisin maksamaan ennen maailmansotaa otettuja ulkomaalaisia lainoja. Aikaisemmat ovat koskeneet sodan jälkeisiä kalliskorkkoisia lainoja. Pääomaeksporttia aiheuttavina irtisanottu valtiosopimus, taa viime / $4\frac{1}{2}$ % rautatielaina 430 milj., Yhdyspankki on suorittanut yli 100 milj. hypoteekkosaston oblikatiolainoja, Hypoteekkiyhdistyksen vanhan osaston lainoja yli 100 milj. on irtisanottu ja suurimmaksi osaksi maksettu. Pääomarunsauteemme on saavuttanut sellaisen asteen ja laajuuden, että on katsottu voitavan ryhtyä irtisanomaan ennen lankeamispäivää näitä vielä halpakorkkoisilta tuntuneita lainoja.

Paitsi niitä edullisia olosuhteita, jotka alussa helpottivat velkojen maksua, on sittemmin tätä toimintaa helpottanut se, että maassamme on harjoitettu sellaista talouspolitiikkaa, että se yrittäjille on antanut turvallisuuden ja luottamuksen tunteen ja saattanut heidät paljon rohkeammin ryhtymään yritystensä kehittämiseen ja laajentamiseen ja että ne runsaat varat, jotka pääomamarkkinoillemme ovat kerääntyneet, ovat suurelta osalta sijoitetut tuottavasti, melkoiselta osalta vienti- ja kotimarkkinateollisuuteen, jossa ne välittömästi ovat tulleet parantamaan maksutasetta; vientiteollisuudessa suorastaan parantaen vientimahdollisuuksiamme, kotimarkkinateollisuudessa tekemällä osan aikaisemmin välttämätöntä tuontiamme tarpeettomaksi ja siirtämällä tuonnin entistä

suuremmalta osalta raaka-aineisiin. Tämä näkyikin kaupamme jakautumisessa käytännössä tänä ajankohtana siten, että kun esim. vuoden 1928 tuonnistamme noin puolet oli tullihallituksen käyttämän termin mukaan n.s. pääomatavaroita ja toinen puoli kulutustavaroita, on tämä suhde lokakuun loppuun ollut $2/3$ pääomatavaroita ja $1/3$ kulutustavaroita.

Saattaa panna kysymyksenalaiseksi, onko tämä velkojenmaksupolitiikka ollut oikeata. Voidaan sanoa, että sen kautta on estetty korkotaso maassamme laskemasta enemmän kuin se on tehnyt ja elintaso nousemasta enemmän kuin se on tehnyt, ja tällaisia kysymyksiä onkin tehty. Minun nähdäkseni kuitenkin, vaikkakin velkojen maksu on viime vuonna tapahtunut vapaaehtoisesti meidän taholtamme, olemme tässä kohdin harjoittaneet aivan oikeata politiikkaa, sillä sen jälkeen kun maailmassa kauppa- ja talouspolitiikka kokonansa on muuttunut, ovat myöskin edellytykset ulkomaalaisen velan käyttöön niinkään muuttuneet. Ennen katsottiin asianmukaiseksi, että ulkomaalaista velkaa voidaan turvallisesti eteenpäinmenevässä maassa käyttää ainakin tarkoituksiin, joiden kautta, kuten termi kuuluu produseerattiin ulkomaista valuuttaa tarkoituksiin, joiden kautta maan maksutase ulospäin vahvistui. Nyt tämä prinssiippi tuskin pitää paikkansa. Silloin oli kansojen välisten palvelusten vaihto vapaata, samoin kuin pääomaliikekin, mutta nykyisinhän on auttarkiapolitiikka vienyt siihen, että kaikenlaiset säännöstelyt ulkomaankauppaan nähden ovat voimassa, ettei ole takeita, että näitä pääomia voidaan ulkomaanmarkkinoilla myydä ja siten olla tilaisuudessa hankkimaan sitä valuuttaa, jota velkain hoito aina vaatii. Senvuoksi on ymmärtääkseni sekä varovaista että viisasta pyrkiä niin kauan kuin se on mahdollista vapau-

tällaisista kiireellisistä ulkomaisista suorituksista, joita korko- ja kuoletusmaksut tietävät. Huonona aikana korko ja kuoletus pysyvät entisellään, korot pyrkivät nousemaankin, mutta tavarain hinnat alenevat. Senvuoksi ulkomaisten velkojen hoito depressiokausina tuottaa erinomaisia rasituksia ja pakottaa elintason alentamiseen suuremmassa määrässä kuin muuten olisi välttämätöntä. Valaistakseni tätä muutamilla numeroilla mainitsen, että esim. silloin kun me v. 1932 tarvitsimme 400.000 puutavara-standardia exportin maksaaksemme ulkomaiset korkomme, viime vuonna tarvitsimme vain 120.000 standardin exportin maksaaksemme korkomme. Alennus riippuu tietysti paitsi suurelta osalta velkojen ja korkojen pienentymisestä, osittain erilaisista hintasuhteista. On luonnostaan selvää, että jos meillä olisi v. 1932 ollut tämä erotus, mikä saatiin v. 1932, 280.000 standardia, vapaasti käytettävissä ja sitä ei olisi tarvinnut jättää ulkomaille, niin asia olisi ollut helpompi. Sitäpaitsi on ilmeisesti viime vuosina ainakin jossain määrin myöskin harjoitettu hyvien puutavarakonjunktuurien johdosta metsän liikahakkuuta maassa ja sitäpaitsi realisoitu vanhoja metsäpääomia. On selvää, että tällä realisoinnilla hankitut varat käytetään kansantaloutemme vahvistamiseen juuri maksamalla ulkomaisia velkoja. Niinkään on minun käsittäökseni ollut aivan oikein, että korkotasoa ei ole päästetty laskemaan niin paljon kuin mitä se olisi laskenut, ellei tällaista politiikkaa olisi harjoitettu. Oლისimme saareet nopeammin äärimmäisyyksiin menevän buumin, jota tietysti olisi seurannut pahempi romahdus. Tämän politiikan kautta on buumi ollut hitaampi, mutta kestävämpi ja romahduksesta tulee - jos se nyt välttämättä on tullakseen - joka tapauksessa pienempi kuin mitä se olisi ollut. Nyt olemme kuitenkin

velkojen maksuun nähden saavuttaneet sellaisen tilanteen, että suurem-
massa määrässä sitä keinoa ei enää voida käyttää. Sen sijaan, että ennen
sotaa meidän koko valtiovelkamme esim. olivat ulkomaalaisia velkoja ja
että niistä vielä v. 1930 oli 87 % ulkomaalaisia velkoja ja 13 % koti-
maisia, on suhde muuttunut nyt sellaiseksi, että tämän vuoden lopussa
kai suunnilleen 1/3 on ulkomaalaisia ja 2/3 kotimaisia. Nekin velat,
jotka ovat jäljellä, ovat sellaisia, että me emme mielin määrin voi
niitä maksaa erilaisista syistä. Siten on esim. valtiovelkoistamme suurin
ulkomaalainen velka tätä nykyä meidän kuuluisa sotavelkamme ja sitähan
ei voida maksaa, koska sen koronmaksu kaksi kertaa vuodessa tuottaa
meille hyvää publisiteettiä, joka meistä tuntuu vähän itsepetokselta,
mutta joka tapauksessa se on hyvä publisiteetti ja vaikuttaa eduksemme
Amerikassa. Toinen amerikkalainen valtiovelka on v. 1934 otettu sarjalai-
na. Kun vuoden vaihteessa yksi sarja tulee maksetuksi, on kaksi jäljellä.
Niistä on toinen kokonaisuudessaan suhdannerahaston käsittä ja toistakin
melkoinen osa, niin että ehkä 1½ milj. \$ koko lainasta on jäljellä.
Edelleen on vuoden 1923 dollarilaina, joka juoksee 6% korolla. Sitä
on ulkona 3 1/3 milj., mutta sitä ei ole oikeutta irtisanoa, vaan kuo-
leutuu se v. 1945 mennessä vuotuisilla takaisinmaksuilla. Sitten on eräs
pieni dollarilaina Ruotsista vajaa 2 milj., joka voidaan sanoa irti
v. 1943. Lisäksi on puntalaina, 45.000 puntaa, joka voidaan irtisanoa
v. 1943 ja pari pientä kruunulainaa, joista toinen maksetaan tämän
vuoden lopussa ja toinen kuoleutuu v. 1943 mennessä säännöllisellä
kuoletuksella, mutta ei voida sitäkään sanoa irti. Muuten on ainoastaan
pienet rippeet ennen maailmansotaa otettuja ulkomaalaisia lainoja jäl-

jellä. Muillakaan laitoksilla ja lainanottajilla ei enää sanottavasti ole jäljellä mitään maksettavia velkoja. Helsingin kaupungilla on pari pientä puntalainaa, yhteensä 1 milj. puntaa ja eräs dollarilaina noin 5 milj. jäljellä. Puntalaina tosin voidaan nyt sanoa irti, mutta se on siksi halpakorkoinen, ettei se kannata ja dollarilaina voidaan irtisanoa v. 1940. Turun kaupungilla on pari pientä puntalainaa, Viipuri on äskettäin maksanut kruunulainansa, Helsingin kaupunki on irtisanonut kruunulainansa maksettavaksi ensi vuoden alussa. Teollisuus-Hypoteekkipankilla on puntalaina, joka voidaan sanoa irti v. 1940, Asunto-Hypoteekkipankin puntalaina voidaan sanoa irti v. 1943. Lisäksi on aivan mitätön dollari-laina, joka voidaan sanoa irti v. 1943. Melkein kaikki jäljellä olevat lainat ovat sellaisia, jotka voidaan sanoa irti v. 1940 eteenpäin. Hypoteekkiyhdistyksen kruunulaina voidaan sanoa irti vasta v. 1993. Keskuslainarahastolla on kuuluisa frangilainansa, joka voitaisiin irtisanoa koska tahansa, mutta ei haluta. Siitäkin on puolet jäljellä, 150 milj. frangia, kun laina otettaessa oli 300 milj. Se on saatu Ranskassa tapahtuneissa mullistuksissa ja levottomuuksissa ostetuksi takaisin vapaaehtoisella kaupalla ja markkinoilla siinä määrin, että laina on alentunut tasan puoleen. Mahdollista onkin, että tilanne kuitenkin vähitellen muuttuu ja että meillä ei olekaan huolta liiallisten pääomiemme käyttämisestä. Tänä vuonna ei kauppatase tule osoittamaan niin suurta ylijäämää, ehkä pari sataa miljoonaa. Jos siihen lisätään kullän tuonti, joka lasketaan myöskin tuontina, mutta tämän vuoden kullantuontimme koskee useita vuosia sitten hankittujen kultavarastojen kotiin ottamista ja silloinkin nousee tuonti vain 330 milj. ainoastaan. Kuten mainitsin,

olemme maksaneet pitkäaikaisia lainoja n. 800 milj. Tämä lainasumma vastaa jokseenkin täsmälleen maksutasauksemme ylijäämää. Verkojen maksun kautta ja korkosuoritusten pienenemisen vuoksi olemme siinä määrin parantaneet n.s. näkymätöntä maksubalanssia, niin että sekin osoittaa ylijäämää 500 milj. Jos siihen lisätään 330 milj., tekee se täsmälleen sen summan, jonka tänä vuonna maksoimme takaisin pitkäaikaisia lainoja. Tämä 500 milj. meillä vastaisuudessaakin on takataskussa pohjavaroina maksutasauksessa, niin että kauppatase saa olla 500 milj. passiivinen ja silloin me vielä olemme maksutaseeseen nähden tasapainossa. Mikäli kauppatase on edullisempi, se on meille ylijäämää maksutasauksessa. Saattaa olla mahdollista, että jonakin vuonna syntyy vajausta kaikesta huolimatta, niin että kauppataseeseen vajaus nousee yli 500 milj. - v. 1928 se oli 700 milj. - Niinhän tavallisesti asialaita onkin, että tuonti konjunktuurienkääntyessä jatkuu suurena pitemmän aikaa, vienti putoaa alas, tuonti jatkuu, vieläpä suureneekin ja vajaus kauppataseessa muodostuu hyvin suureksi. Nyt on kuitenkin ehkä kauppatasauksemme jonkinverran joustavampi sentähden, että $\frac{2}{3}$ on pääomavaraita ja yleisen käsityksen tultua siihen, että huono aika alkaa, niin huonon konjunktuurin alkaessa tietysti lakataan sijoittamasta pääomia ja supistetaan sijoituksia uusiin yrityksiin ja yritysten laajennuksiin. Raaka-aineiden, koneiden ja metallien tuonti supistuu niin että ihmisten ei tarvitse supistaa kulutustansa ja kauppatase kuitenkin parantuu. Maksutaseen muodostuminen riippuu tietysti suuressa määrin siitä talouspolitiikasta, mitä maassa harjoitetaan. Jos lähdenne harjoittamaan ranskalaista kansanrintamapolitiikkaa, niin maksutaseemme muodostuu samanlai-

seksi kuin Ranskassa. Jos sitä vastoin koetamme pysyä aikaisemmillä linjoilla, luulen, että asiat kehittyvät verrattain tyydyttävästi. Pitäisi tulevaisuutta arvostellen minusta näyttää, että juuri se seikka, että teollistuminen maassa on kehittynyt niin kovin nopeasti viime vuosina, maatalous kehittynyt ja tuotantoelämämme on paljon voimakkaampaa, pitäisi johtaa siihen, että pääomanmuodostus maassamme on voimakkaampaa ja pääomantarvetta ulkomailta ei ole olemassa, vaan päinvastoin saattaa olla hyvin mahdollista, että maksutaseemme pysyvämmin voi muodostua aktiivisemmaksi, t.s. että me olemme tulleet siihen asteeseen, johon useat muut maat ovat tulleet, että ne todella voivat olla pääomaa eksportteeraavimaita. ~~Sikälikkääksikään~~ Silloin tulee kysymys siitä, miten tätä on harjoitettava, kun meillä ei enää ole velkoja maksettavana. Tavallinen tapa on, että varakkaammat maat myöntävät lainoja vähemmän kehittyneille, joihin joiden avulla nämä kehittävät tuotantokoneistoaan ja vähitellen itse kehittyvät pääomaa eksportteeraaviksi maiksi, mutta auttarkiapoliittikan aikana tällainen systeemi ei enää funktimeeraa. Velan antajana on vaikea olla, sillä hänellä ei ole oikeusturvaa velallismaassa. Päinvastoin katsotaan ansioksi monessa maassa, että kieltäydytään maksamasta korkoja ja kuoletuksia saamamiehille. Äskettäin kerrottiin, että ministeri Schacht juuri erosi Saksan talousministerin toimesta ja hänen tilalleen tuli toinen. Mainittiin samalla, että tämän uuden ministerin ensimmäisenä programmikohtana on kieltäytyä maksamasta korkoja niistäkin harvoista lainoista, joista Schacht oli niitä maksanut, selittäen asian siten, että Saksan kansan on ~~sikälikkääksikään~~ aika lakata kärsimästä ulkomaalaisten kapitalistien korke-orjuudessa. Se varmasti antoi hänelle hyvän startin!

Joitakin vuosia sitten, kun oli puhe ulkomaisesta lainanannosta, esitti Englannin pankin pääjohtaja Norman tästä lainanantopolitiikasta hyvin valaisevan mielipiteen, joka on yleispätevä. Hän sanoi, että Englanti on Saksalta saanut erittäin hyvän opetuksen ulkomaisiin sijoituksiin nähden. Sodan jälkeen katsoivat he, kun heillä oli vapaita pääomia, asiakseen koettaa auttaa Saksaa jaloilleen ja lainasivat sinne huomattavia pääomamääriä. Saksalaiset käyttivät varat rakentamiseen hienoja autoteita, kaupungintaloja, urheilukenttiä ja kaikkea muuta, mikä on hyödyllistä ja sitten lakkasivat maksamasta korkoja ja kuole tusta. Tämän johdosta Norman sanoi: "Teimme suuren tyhmyyden, menetimme sekä rahat että autotiet ja urheilukentät, jotka olisimme itse voineet yhtä hyvin rakentaa". ~~Hän sanoi~~ Ajan henki on se, että kansainväliset kapitalistit ovat siksi huonossa maineessa, että lainanantajana on epä kristillistä olla eikä meillä ole syytä pyrkiä siihen asemaan. Voi olla mahdollista, että esim. Viro tarvitsee pientä tukea ja jos meillä sattuu olemaan mahdollisuuksia, voimme sitä auttaa. Myöskin on mahdollista, että Skandinavianmaat yhteisesti myöntävät Tanskalle ~~it~~ lainan, että se voisi luopua valuuttasäännöstelystään. Sellaiseen voimme mennä mukaan. Mutta yleensä pääomasijoituksiin ulkomailla yksityisiin enempää kuin julkisiin ei ole syytä lähteä.

Todennäköistä kyllä onkin, että lainanantajia vastaisuudessa tulee muutenkin olemaan sängen harvoja. Korkea verotus ja väestön ikäsuhteitten muuttuminen keski-ikänsä pidentymisen kautta siten, että ansaitsevaa väestöä on suhteellisesti vähemmän kuin aikaisemmin, kun elätettäviä vanhuksia on suhteellisesti enemmän. Ehkä on lapsia vä-

hemmän, mutta toiselta puolen lasten kasvatus- ja opintoaika tulevat myöskin pitemmiksi, niin että he ~~myöskin~~ tulevat ansaitsemaan myöhemmällä iällä kuin aikaisemmin. Tämä voi helposti johtaa siihen, että pääomanmuodostus ei ole niin runsas eikä yritteliäisyyden lisääntyminen niin voimakas kuin aikaisemmin aikakirjoissa mainitaan. Kun samanaikaisesti pyritään huolehtimaan käytettävissä olevien varojen oikeudenmukaisesta jakelusta ja tätä harjoitetaan verotuspolitiikan kautta, muodostuu verotus niin korkeaksi, että talouselämä, jonka kannettavana se viime kädessä on, ei jaksakaan ~~käyttää~~ luoda aina uusia pääomia, joita ulkomaiseen lainaukseen tarvitaan. Robert Kinderslay on esittänyt siitä laskelmiakin, että Englannin maksutasaus on muodostunut passiiviseksi huolimatta siitä, että heillä on korkeituloja yli 280 milj.puntaa vuodessa ja ansaitsevat suurenmoisia summia laivastollaan. Heiltä ei riitä lainanantoon mitään, vaan täytyy vetää kotiin aikaisemmin myönnettyjä pääomia. Mutta jos emme lähde tavalliseen lainanantoon ulkomaille eikä meillä ole velkojakaan suoritettavana, niin millä voimme käyttää mahdollisesti syntyneet ylijäämät. Minun nähdäkseni meillä on aivan riittävästi sijoitusmahdollisuuksia. Ensimmäkin meillä on olemassa eräs tarve, joka vaatii melkoisia pääomia, heikentää maksutasausta, koska se vaatii huomattavaa tuontia ulkomailta, jota ei riittävästi ole tyydytetty. Se on puolustuslaitoksen tarve. Paljastamatta mitään sotasalaisuuksia voin mainita, että meidän sotilasviranomaiset eivät uskalla suunnitella pitemmälle esim. aseiden ja ammusten hankintaa kotimaasta kuin että oma teollisuutemme täysin mobilisoituna kykenisi tyydyttämään 1/4 tai 1/3,

2/3 tai 3/4 me olemme riippuvaisia ulkomaisesta tuonnista. Jollakin tavalla meidän pitäisi varautua paremmin tässä suhteessa, koska kansainväliset tilanteet näyttävät muodostuvan sellaiseksi, että sodan uhka ei suinkaan ole olematon, voidaksemme siinäkin tapauksessa olla kyllin vahvoja säilyttämään puolueettomuutemme. Sitä varten olisi asianmukaista tuoda maahan puolustuslaitoksen tarpeiksi raaka-aineita, puolivalmisteita ja koneita, joita voidaan käyttää silloin kun sodan aikana niitä tarvitaan. Jos me joudumme sotaan, tarvitsemme tietysti kaikki nämä tuotteet itsellemme, elleimme, niin voimmehan kyynillisesti ja kylmästi tehdä niillä affäärejä myymällä niitä muihin sotaan käyviin maihin, niinkuin kaikki muutkin maat ovat tehneet. Sitäpaitsi sellainen yksinkertainen keino kuin koron laskeaminen helposti tasoittaa ulkomaisen maksutasauksen, niin että aktiivisuus siitä häviää. Yritykset, jotka eivät kannata 6% korolla, voivat olla hyviä 5% koron vallitessa, ne jotka eivät kannata 5% korolla, voivat 4% korolla mennä loistavasti. Jos annamme koron mennä alemmaksi, syntyy uusia aloja, joihin voidaan sijoittaa pääomia ja joihin sijoittaminen merkitsee uusien hyödykkeiden tuontia, joka heikentää kauppatausausta ja vähentää ylijäämän syntymistä. Ellei yksityisyritteliäisyys pysty tätä aikaansaamaan, on paljon muita keinoja. Maamme ei ole vielä valmis. On paljon tehtävää rautateiden, metsänhoidon, satamien, kanavien ja muiden yleisten töiden alalla, jotka voivat sitoa hyödyllisesti suunnattomia määriä pääomia, mikä tietysti merkitsee vastaista kasvavaa tuontia ja heikkenevää ulkomaista maksutasausausta. Tällä tavalla voitaisiin, samalla kun vahvistamme omaa maata, myöskin taloudellisesti, sangen helposti ja ilman vaikeuksia sijoittaa kaikki ne pääomat mitä käytettäväksemme tulee, tarvitsematta lähteä ajattelemaanakaan pääomaeksporttia.

15/11 1937.